

TOM I

Wprowadzenie

Rozdział I System ewidencji księgowej	15
1. Podstawy normatywne kontroli	17
2. Charakterystyka stanu prawnego	17
2.1. System ewidencji księgowej – zagadnienia ogólne	17
2.2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera	19
2.3. Struktura oprogramowania służącego do obsługi ewidencji księgowej.....	21
2.4. Prawidłowe oznaczenie ksiąg rachunkowych	21
2.5. Przechowywanie ksiąg rachunkowych	22
2.6. Dziennik zdarzeń (księgowarów).....	22
2.6.1. Zasada chronologii dziennika.....	23
2.6.2. Numeracja i ciągłość dziennika	25
2.6.3. Rodzaje dzienników księgowarów.....	26
2.7. Księga główna	27
2.8. Księgi pomocnicze.....	27
2.8.1. Organizacja ksiąg pomocniczych	28
2.8.2. Sposób prowadzenia ksiąg pomocniczych	29
2.8.3. Obligatoryjne i fakultatywne przypadki tworzenia pomocniczych ksiąg rachunkowych	33
2.9. Systematyka księgowości budżetowej oraz reguły jej podziału	35
2.9.1. Struktura ewidencji księgowej budżetu i jednostek organizacyjnych	36
2.9.2. Konieczność odrębnego prowadzenia ewidencji budżetu i jednostek organizacyjnych.....	36
2.9.3. Podmiotowość budżetu	37
3. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	38
4. Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	39
4.1. Wspólne prowadzenie ksiąg rachunkowych przez budżet i jednostki organizacyjne	39
4.2. Nieterminowe zamknięcie ksiąg rachunkowych	41
4.3. Odrębna ewidencja księgowa dla projektów finansowanych z Unii Europejskiej.....	42
4.4. Prowadzenie ewidencji księgowej w sposób naruszający ustawę o rachunkowości - brak powiązania między dziennikami a księgą główną	47

4.5.	Oprogramowanie służące do obsługi ewidencji księgowej - nie spełniające wymogów ustawy o rachunkowości	54
4.6.	Nieprawidłowości w zakresie przechowywania danych księgowych	55
4.7.	Nieprawidłowości w zakresie chronologii zapisu księgowego	58
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	61
Rozdział II Bilans z wykonania budżetu – zasada kasowości wykonania budżetu		65
1.	Postawy normatywne kontroli	67
2.	Charakterystyka stanu prawnego	67
2.1.	Bilans z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego – podstawa prawna	67
2.2.	Zasady sporządzania sprawozdania	67
2.3.	Obowiązki informacyjne	69
2.4.	Zasada kasowego wykonania budżetu, a zasada memoriału	69
2.5.	Zasady ujmowania dochodów i wydatków w budżecie oraz ich prezentacja w bilansie z wykonania budżetu	70
2.5.1.	Zasady ujmowania dochodów ma koncie 901	71
2.5.2.	Zasady ujmowania wydatków na koncie 902	71
2.6.	Odstępstwa od zasady kasowego wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego związane z rozliczeniami z jednostkami organizacyjnymi	72
2.6.1.	Rozliczenia z jednostkami organizacyjnymi w zakresie zrealizowanych i przekazanych dochodów	73
2.6.2.	Rozliczenia z jednostkami organizacyjnymi w zakresie zrealizowanych wydatków i środków otrzymanych na ich realizację	74
2.7.	Odstępstwa od zasady kasowego wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego związane z rozliczeniami z innymi budżetami	75
2.7.1.	Rozliczenia z jednostkami organizacyjnymi w zakresie zrealizowanych wydatków i środków otrzymanych na ich realizację	76
2.7.2.	Rozliczenia z budżetami w zakresie otrzymywanych subwencji i dotacji celowych	77
2.7.3.	Rozliczenia z budżetami w zakresie otrzymanych dotacji	78
2.8.	Pozostałe odstępstwa od zasady kasowego wykonania budżetu	79
2.8.1.	Wydatki niewygasające z upływem roku	79
2.8.2.	Wynik na operacjach pozostałych	81
2.8.3.	Pozostałe rozliczenie międzyokresowe	82
2.9.	Wynik wykonania budżetu	83

3. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	84
4. Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	85
4.1. Ewidencjonowanie dochodów budżetu jednostki samorządu terytorialnego w sposób przewidziany dla samorządowych jednostek budżetowych	85
4.2. Zaliczenie do wydatków budżetu zobowiązań	86
4.3. Zaliczenie do dochodów budżetu nierealnych kwot.....	87
4.4. Dokonywanie wydatków z środków niepochodzących z budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego.....	88
4.5. Zwiększanie wydatków w wyniku nieprawidłowego rozliczania rozrachunków w budżecie ...	90
4.6. Zaniżanie dochodów poprzez ujmowanie ich na kontach rozrachunkowych	90
4.7. Pomniejszenie wyniku budżetu o ośrodki sum depozytowych.....	91
4.8. Podwójne zaliczenie do dochodów udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych....	91
4.9. Ustalenie wyniku budżetu na podstawie nierzetelnych danych	92
4.10. Niewłaściwa ewidencja dochodów z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnym na podstawie sprawozdania Rb-27.....	92
5. Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	93
6. Orzecznictwo i interpretacje.....	94
6.1. Wybrane orzecznictwo	94
6.2. Wyjaśnienia Ministerstwa Finansów	94

Rozdział III Sprawozdawczość budżetowa jednostek samorządu terytorialnego (Rb-27S, Rb-28S, Rb- NDS, Rb-ST, Rb-Z)..... 97

1. Podstawy normatywne kontroli	99
2. Charakterystyka stanu prawnego	100
2.1. Sprawozdawczość budżetowa – pozostałe zagadnienia - podstawa prawna.....	100
2.2. Podmioty zobowiązane do składania sprawozdań budżetowych i odpowiedzialność za sporządzone sprawozdania	101
2.3. Zasady sporządzania sprawozdań	102
2.3.1. Rb-27S – sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej	102
2.3.2. Rb-28S – sprawozdanie z wykonania planu wydatków samorządowej jednostki budżetowej	105
2.3.3. Rb-NDS – sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego	106
2.3.4. Rb-ST – sprawozdanie o stanie środków na rachunkach bankowych jednostki samorządu terytorialnego	109
2.3.5. Rb-Z - kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.....	109

2.3.5.1.	Podmioty zobowiązane do składania sprawozdania Rb-Z i odpowiedzialność za sporządzone sprawozdania	109
2.3.5.2.	Zasady sporządzania sprawozdania.....	110
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	117
4.	Naruszenia stwierdzone przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi przykłady	119
4.1.	Prezentowanie nierzetelnych danych w sprawozdaniach budżetowych	119
4.2.	Niewykazywanie zobowiązań wymagalnych	126
4.3.	Błędne kwalifikowanie zobowiązań niewymagalnych, jako zobowiązań wymagalnych.....	127
4.4.	Niewykazywanie zobowiązań (ogółem) niewymagalnych w sprawozdaniu Rb-28S	129
4.5.	Niezgodność sprawozdań z ewidencją księgową	130
4.6.	Niesporządzanie jednostkowych sprawozdań przez jednostki organizacyjne	133
4.7.	„Wspólne” sporządzanie sprawozdań jednostek oświatowych.....	135
4.8.	Zastosowanie błędnej klasyfikacji budżetowej	136
4.9.	Nieprawidłowe zaokrąglenie danych w sprawozdaniach.....	137
4.10.	Wykazywanie w kolumnach „Dochody otrzymane” i „Dochody wykonane” w sprawozdaniu Rb-27S takich samych kwot w przypadku dochodów z tytułu subwencji, dotacji i dochodów przekazywanych przez urzędy skarbowe i Ministerstwo Finansów	137
4.11.	Wykazywanie danych niezgodnych z ewidencją podatkową w sprawozdaniu Rb-27S.....	139
4.12.	Księgowanie sprawozdań jednostkowych bez klasyfikacji budżetowej	140
4.13.	Zastosowanie błędnej klasyfikacji budżetowej Niegodność danych wynikających ze sprawozdania Rb-27 (złożone przez urzędy skarbowe i Ministerstwo Finansów) w zakresie należności pozostałych do zapłaty, zaległości i nadpłat ze sprawozdaniem Rb-27S	140
4.14.	Prezentowanie w sprawozdaniu Rb-ST części oświatowej subwencji ogólnej otrzymanej w grudniu na styczeń następnego roku, a zaangażowanej na sfinansowanie wydatków danego roku	142
4.15.	Nieprawidłowe wykazywanie w sprawozdaniu Rb-ST środków niewykorzystanych dotacji w roku budżetowym	144
4.16.	Nieprawidłowości związane z wyliczeniem i prezentacją wolnych środków w sprawozdaniu Rb-NDS	146
4.17.	Błędne klasyfikowanie zobowiązań do poszczególnych grup wierzycieli w sprawozdaniu Rb-Z.....	147
4.18.	Nieterminowe przekazywanie sprawozdania Rb-Z	148
4.19.	Wykazywanie wartości należności głównej wraz z naliczonymi odsetkami w sprawozdaniu Rb-Z.....	150
4.20.	Nieprawidłowości w zakresie ujmowania w sprawozdaniach z operacji finansowych informacji o gwarancjach i poręczeniach	151
4.21.	Niesporządzenie korekty sprawozdania Rb-Z.....	151
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	152

6.	Orzecznictwo	155
6.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych i komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych	155
6.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	163
6.3.	Wyjaśnienia Ministerstwa Finansów	163
Rozdział IV Sprawozdanie Rb-PDP. Skutki finansowe udzielonych ulg i zwolnień w zakresie podatków i opłat lokalnych		175
1.	Podstawy normatywne kontroli	177
2.	Charakterystyka stanu prawnego	177
2.1.	Sprawozdanie Rb-PDP - podstawa prawna	177
2.2.	Sprawozdanie Rb-PDP – zagadnienia ogólne.....	178
2.3.	Terminy składania sprawozdań budżetowych Rb-27S i Rb-PDP	179
2.4.	Struktura sprawozdania Rb-27S i Rb-PDP w zakresie skutków finansowych	180
2.4.1.	Skutki finansowe obniżenia górnych stawek podatków obliczone za okres sprawozdawczy	180
2.4.2.	Skutki finansowe udzielonych ulg i zwolnień obliczone za okres sprawozdawczy (bez ulg i zwolnień ustawowych)	184
2.4.3.	Skutki finansowe decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa, obliczone za okres sprawozdawczy – umorzenie zaległości	186
2.4.4.	Skutki finansowe decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa, obliczone za okres sprawozdawczy – rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności, zwolnienie z obowiązku pobrania, ograniczenie poboru	188
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	189
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	190
4.1.	Wyliczanie skutków finansowych obniżenia górnych stawek wg podstawy opodatkowania aktualnej na ostatni dzień kwartału	190
4.2.	Przyjmowanie do wyliczenia skutków finansowych obniżenia górnych stawek podatkowych gruntów zwolnionych mocą ustawy	192
4.3.	Wyliczanie skutków finansowych obniżenia górnych stawek podatków na podstawie niewłaściwych stawek maksymalnych	193
4.4.	Wyliczanie skutków finansowych obniżenia górnych stawek podatków z pominięciem przedmiotów opodatkowania zwolnionych z obowiązku podatkowego na mocy aktów organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego oraz przedmiotów opodatkowania, co do których obowiązek podatkowy spoczywa na JST	194
4.5.	Nieprawidłowe wykazywanie skutków udzielonych ulg i zwolnień z pominięciem przedmiotów opodatkowania zwolnionych na mocy uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego	196

4.6.	Niewykazywanie w sprawozdaniu Rb-27S skutków finansowych dotyczących umorzonych odsetek od zaległości podatkowych	199
4.7.	Nieprawidłowe wykazywanie skutków rozłożenia na raty i odroczenia terminu płatności ...	201
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	204
6.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	205

Rozdział V Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego i źródła jego finansowania207

1.	Podstawy normatywne kontroli.....	209
2.	Charakterystyka stanu prawnego	209
2.1.	Pojęcie deficytu	209
2.2.	Deficyt operacyjny - reguła wynikająca z art. 242 ustawy o finansach publicznych	210
2.3.	Kompetencje do ustalenia i zmian kwoty deficytu	210
2.4.	Finansowanie deficytu.....	211
2.5.	Ograniczenia deficytu.....	214
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	214
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	215
4.1.	Finansowanie deficytu w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami	215
4.2.	Nieprawidłowo ustalony wynik budżetu	217
4.3.	Brak zaangażowania wolnych środków w finansowanie deficytu budżetu	219
4.4.	Wskazywanie nierealnych do pozyskania dochodów bieżących	221
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	221
6.	Orzecznictwo.....	223
6.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	223
6.2.	Orzecznictwo sądów administracyjnych.....	225

Rozdział VI Zaciąganie zobowiązań dłużnych przez jednostki samorządu terytorialnego227

1.	Podstawy normatywne kontroli.....	229
2.	Charakterystyka stanu prawnego	229
2.1.	Zasady zaciągania zobowiązań	229
2.2.	Finansowanie przejściowego deficytu budżetu przychodami zwrotnymi	231
2.3.	Zaciąganie kredytów i pożyczek na finansowania planowanego deficytu budżetu, spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.....	232

2.3.1.	Finansowanie planowanego deficytu budżetu	233
2.3.2.	Zaciąganie zobowiązań na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań	235
2.3.3.	Zobowiązania zaciągane na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.....	236
2.3.4.	Emisja obligacji komunalnych	237
2.4.	Udzielanie poręczeń i gwarancji	239
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	241
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	241
4.1.	Naruszenie art.91 ust.1 ustawy o finansach publicznych w związku z nieuwzględnieniem w limicie zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów transz zobowiązań dotyczących kolejnych lat budżetowych.	241
4.2.	Zaciąganie zobowiązań z tytułu pożyczek i kredytów bez upoważnienia lub z przekroczeniem upoważnienia - ponad określony w uchwale budżetowej limit.....	244
4.3.	Ustalanie limitów zobowiązań bez możliwości powiązania z parametrami budżetu	249
4.4.	Zaciąganie zobowiązań bez wymaganej opinii regionalnej izby obrachunkowej	250
4.5.	Udzielanie bezterminowych poręczeń	251
4.6.	Zaciąganie zobowiązań dłużnych ponad potrzeby jednostki	251
4.7.	Przekroczenie wskaźnika zadłużenia	254
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	255
6.	Orzecznictwo	257
6.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	257
6.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	264
Rozdział VII Dochodzenie należności budżetu jednostki samorządu terytorialnego		267
1.	Podstawy normatywne kontroli	269
2.	Charakterystyka stanu prawnego	269
2.1.	Definicja i rodzaje należności budżetu jednostki samorządu terytorialnego	269
2.2.	Obowiązek ustalenia i dochodzenia należności	272
2.3.	Przedawnienie zobowiązań	275
2.4.	Naruszenie dyscypliny finansów publicznych	277
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	279
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	279
4.1.	Niepodejmowanie lub niebieżące podejmowanie czynności windykacyjnych.....	279
4.2.	Wielokrotne wystawianie upomnień.....	280

4.3.	Zaniechanie dochodzenia odsetek za zwłokę. Nieprawidłowe obliczanie wysokości należnych odsetek	281
4.4.	Dopuszczenie do przedawnienia zobowiązań.....	283
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	285
6.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	289
Rozdział VIII Wydatki na wynagrodzenia nauczycieli.....		291
1.	Podstawy normatywne kontroli	293
2.	Charakterystyka stanu prawnego	293
2.1.	Zasady awansu i wynagradzania nauczycieli.....	293
2.2.	Jednorazowy dodatek uzupełniający	295
3.	Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości	296
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	297
4.1.	Zaklasyfikowanie do wydatków na wynagrodzenia nauczycieli dodatków socjalnych.....	297
4.2.	Wypłata jednorazowego dodatku uzupełniającego z naruszeniem terminu wynikającego z ustawy Karta nauczyciela.....	298
4.3.	Uwzględnienie jednorazowego dodatku uzupełniającego jako składnik a poniesionych wydatków na wynagrodzenia.....	298
4.4.	Pominięcie przy wypłacie jednorazowego dodatku uzupełniającego nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas określony, którzy na koniec danego roku nie byli już pracownikami danej szkoły	299
4.5.	Przekazanie regionalnej izbie obrachunkowej sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego z naruszeniem ustawowych terminów	300
4.6.	Nieuwzględnienie w średniorocznej strukturze zatrudnienia nauczyciela zatrudnionego w trakcie roku kalendarzowego.....	300
4.7.	Błędne wyliczenie struktury zatrudnienia za miesiąc, w którym nauczyciel był nieobecny w pracy przez część miesiąca, z przyczyn innych niż niezdolność do pracy spowodowana chorobą i za czas tej nieobecności nie zachowuje prawa do wynagrodzenia	301
4.8.	Uwzględnienie, w wydatkach na wynagrodzenia nauczycieli wydatków z tytułu umów zlecenia	303
4.9.	Błędne wyliczenie struktury zatrudnienia za okres czasowej niezdolności nauczyciela do pracy wskutek choroby	304
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	306
Rozdział IX Inwentaryzacja – metody inwentaryzowania aktywów i pasywów		309
1.	Podstawy normatywne kontroli.....	311
2.	Charakterystyka stanu prawnego	311

2.1.	Inwentaryzacja - podstawa prawna	311
2.2.	Cel inwentaryzacji.....	312
2.3.	Odpowiedzialność kierownika jednostki za przeprowadzenie inwentaryzacji	312
2.4.	Etapy inwentaryzacji.....	313
2.5.	Metody inwentaryzacji	314
2.6.	Organizacja i przebieg spisu z natury	315
2.7.	Częstotliwość przeprowadzenia inwentaryzacji	319
2.8.	Obowiązek udokumentowania przeprowadzenia inwentaryzacji i jej wyników	320
2.9.	Naruszenie dyscypliny finansów publicznych	322
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	323
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	324
4.1.	Nieprawidłowa metoda przeprowadzania inwentaryzacji.....	324
4.2.	Brak inwentaryzacji poszczególnych składników majątkowych	327
4.3.	Ujawnienie w toku inwentaryzacji różnic między stanem rzeczywistym a stanem wykazanym w księgach rachunkowych	330
4.4.	Niedotrzymanie terminu i częstotliwości przeprowadzania inwentaryzacji	333
4.5.	Brak skuteczności, wiarygodności i rzetelności w czynnościach inwentaryzacyjnych	336
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	341
6.	Wybrane orzecznictwo Regionalnych Komisji Orzekających i Głównej Komisji Orzekającej	344
Rozdział X Zamówienia publiczne – opis przedmiotu zamówienia		351
1.	Podstawy normatywne kontroli	353
2.	Charakterystyka stanu prawnego	353
2.1.	Opis przedmiotu zamówienia	353
2.2.	Szczególne wymogi opisu przedmiotu zamówienia na roboty budowlane.....	357
2.3.	Dialog techniczny	358
2.4.	Opis przedmiotu zamówienia przy zakupie niektórych typów pojazdów.....	359
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	360
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	361
4.1.	Błędnie opisany przedmiot zamówienia – roboty budowlane	361
4.2.	Błędnie opisany przedmiot zamówienia – dostawy.....	373
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	377
6.	Wybrane orzecznictwo.....	378

Spis treści

TOM II

Wprowadzenie

Rozdział XI Wieloletnia prognoza finansowa – prognozowanie wielkości finansowych mających znacznie dla relacji określonej w art. 243 ustawy o finansach publicznych	15
1. Podstawy normatywne kontroli.....	17
2. Charakterystyka stanu prawnego	17
2.1. Wieloletnia prognoza finansowa - podstawa prawna	17
2.2. Uchwała w sprawie WPF	17
2.3. Realistyczność prognozy	19
2.4. Objasnienia.....	20
2.5. Przedsięwzięcia	21
2.6. Kompetencje organów jednostki samorządu terytorialnego	24
2.7. Upoważnienia w uchwale w sprawie WPF.....	27
2.8. Obowiązki informacyjne	29
2.9. Prognoza długu w WPF.....	31
3. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	31
4. Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi - przykłady	31
4.1. Brak objaśnień do wieloletniej prognozy finansowej	31
4.2. Nierzetelne prognozowanie dochodów ze sprzedaży majątku	33
4.3. Nierzetelne prognozowanie rozchodów z tytułu pożyczek i kredytów	34
4.4. Nieprawidłowo ujęte wyłączenia z obliczania relacji spłaty zobowiązań	37
4.5. Brak prognozowania w wieloletniej prognozie wydatków z tytułu gwarancji i poręczeń.....	40
4.6. Brak zgodności między budżetem a wieloletnią prognozą finansową	42
4.7. Zaciąganie zobowiązań wieloletnich z przekroczeniem limitu zobowiązań wynikającego z załącznika przedsięwzięć.....	44
4.8. Nierzetelne prognozowanie innych niż sprzedaż majątku dochodów.....	46
5. Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	49

6. Orzecznictwo	51
6.1. Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	51
6.2. Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	55
Rozdział XII Udzielanie i rozliczanie dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego – ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	61
1. Podstawy normatywne kontroli	63
2. Charakterystyka stanu prawnego.....	63
2.1. Udzielanie i rozliczanie dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - podstawa prawna	63
2.2. Podmioty uprawnione do ubiegania się o dotację z budżetu jednostki samorządu terytorialnego na realizację zadania publicznego.....	64
2.3. Działalność w sferze zadań publicznych uzasadniająca przyznanie dotacji.....	65
2.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	66
2.5. Tryby i zasady udzielania dotacji	66
2.5.1. Otwarty konkurs ofert	67
2.5.1.1. Ogłoszenie konkursu	67
2.5.1.2. Składanie ofert	68
2.5.1.3. Ocena ofert.....	69
2.5.1.4. Wybór ofert i ogłoszenie wyników.....	70
2.5.1.5. Umowa.....	71
2.5.1.6. Kontrola wykonywania umowy	72
2.5.2. Tryb uproszczony	74
2.6. Wniosek o realizację zadania publicznego	75
2.7. Inicjatywa lokalna	76
2.8. Naruszenie dyscypliny finansów publicznych.....	76
3. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	77
4. Naruszenia stwierdzane w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi - przykłady	79
4.1. Naruszenie warunków umowy.....	79
4.2. Nieprawidłowości w rozliczeniu przyznanej dotacji	83
4.3. Nieprawidłowości związane z przeprowadzaniem konkursu ofert.....	89

4.4.	Pozostałe nieprawidłowości	91
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	95
6.	Wybrane orzecznictwo Regionalnych Komisji Orzekających i Głównej Komisji Orzekającej	97
Rozdział XIII Udzielanie i rozliczanie dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego		103
1.	Podstawy normatywne kontroli	105
2.	Charakterystyka stanu prawnego	106
2.1.	Uwagi wprowadzające	106
2.2.	Rodzaje dotacji.....	107
2.3.	Dotacje w uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego.....	109
2.4.	Dotacje dla samorządowej instytucji kultury.....	110
2.4.1.	Obowiązki organizatora.....	110
2.4.2.	Dotacja podmiotowa	110
2.4.2.1.	Umowa dotacji	112
2.4.2.2.	Tryb przekazywania dotacji	113
2.4.2.3.	Zasady rozliczenia dotacji podmiotowej	114
2.4.3.	Dotacja celowa.....	115
2.4.3.1.	Umowa o przekazanie dotacji celowej	115
2.4.4.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	116
2.4.5.	Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi - przykłady	116
2.4.6.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	117
2.4.7.	Orzecznictwo	118
2.4.7.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	118
2.4.7.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	119
2.5.	Dotacje udzielone na rzecz jednostek oświatowych publicznych i niepublicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jednostka samorządu terytorialnego	120
2.5.1.	Podstawy udzielania dotacji.....	120
2.5.2.	Uchwała w sprawie udzielenia dotacji	121

2.5.3.	Typy i rodzaje szkół i placówek oświatowych innych form wychowania przedszkolnego oraz przedszkoli publicznych bądź niepublicznych uprawnionych do dotacji z budżetu	122
2.5.4.	Zakres danych, które powinny być zawarte we wniosku o udzielenie dotacji	125
2.5.5.	Podstawa obliczenia należnej dotacji	127
2.5.5.1.	Rzeczywista liczba uczniów	127
2.5.5.2.	Dotacja obliczana na podstawie wydatków bieżących	131
2.5.5.3.	Ustalanie kwoty dotacji na podstawie wydatków bieżących ponoszonych (przewidzianych) na jednego ucznia danego typu i rodzaju szkoły/przedszkola prowadzonej przez najbliższą gminę	139
2.5.5.4.	Dotacja na ucznia niepełnosprawnego	140
2.5.5.5.	Dotacja wyliczona na podstawie wielkości subwencji oświatowej	143
2.5.6.	Zasady przekazywania dotacji	145
2.5.7.	Zasady rozliczania dotacji	147
2.5.8.	Kontrola wykorzystania dotacji przez beneficjenta	151
2.5.9.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	151
2.5.10.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi - przykłady	153
2.5.10.1.	Nieprawidłowości w zakresie składanych wniosków o przyznanie dotacji	154
2.5.10.2.	Nieprawidłowości w zakresie ustalenia rzeczywistej liczby uczniów	157
2.5.10.3.	Nieprawidłowości w zakresie ustalenia podstawy obliczenia dotacji	159
2.5.10.4.	Nieprawidłowości w zakresie terminowości oraz poprawności wyliczenia przekazywanych transzy dotacji	163
2.5.10.5.	Nieprawidłowości w zakresie prowadzonych kontroli prawidłowości wydatkowania środków dotacji	165
2.5.11.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	167
2.5.12.	Orzecznictwo	171
2.5.12.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	171
2.5.12.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	173
2.6.	Dotacje dla samorządowego zakładu budżetowego	175
2.6.1.	Samorządowy zakład budżetowy	175
2.6.2.	działalności samorządowego zakładu budżetowego	176
2.6.3.	Dotacja przedmiotowa	177

2.6.4.	Dotacja celowa.....	178
2.6.5.	Dotacja na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.....	178
2.6.6.	Przekazywanie środków dotacji samorządowym zakładom budżetowym i ich rozliczenie	178
2.6.7.	Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości	179
2.6.8.	Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	180
2.6.8.1.	Nieokreślenie stawek jednostkowych dotacji	180
2.6.8.2.	Nieprawidłowe ustalenie stawek jednostkowych dotacji.....	180
2.6.8.3.	Nieprawidłowości dotyczące udzielenia dotacji celowej	181
2.6.8.4.	Nieprawidłowości w zakresie rozliczenia dotacji przedmiotowe	181
2.6.9.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	183
2.6.10.	Orzecznictwo	183
2.6.10.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	183
2.6.10.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	185
2.7.	Dotacje dla klubów sportowych	186
2.7.1.	Podstawa prawna finansowania rozwoju sportu z budżetu jednostki samorządu terytorialnego.....	186
2.7.2.	Uchwała organu stanowiącego w sprawie finansowego wsparcia rozwoju sportu	187
2.7.3.	Umowa o przyznanie wsparcia finansowego	191
2.7.4.	Rozliczenie przyznanej dotacji	191
2.7.5.	Stypendia i nagrody sportowe	192
2.7.6.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	192
2.7.7.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	194
2.7.7.1.	Nieprawidłowości odnotowane na etapie składania i weryfikacji wniosków	194
2.7.7.2.	Nieprawidłowości na etapie zawarcia umowy i jej wykonania	197
2.7.7.3.	Nieprawidłowości stwierdzone na etapie rozliczenia zadania	197
2.7.7.4.	Nieprawidłowości w zakresie ewidencji księgowej.....	201
2.7.8.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	201

2.7.9.	Orzecznictwo	203
2.7.9.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	203
2.7.9.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	208
2.8.	Dotacja celowa z budżetu jednostek samorządu terytorialnego dla ochotniczej straży pożarnej	211
2.8.1.	Podstawy udzielania dotacji	211
2.8.2.	Uchwała w sprawie udzielenia dotacji celowej dla ochotniczej straży pożarnej	211
2.8.3.	Umowa o udzieleniu dotacji celowej dla ochotniczej straży pożarnej	212
2.8.4.	Rozliczenie dotacji celowej	213
2.8.5.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	214
2.8.6.	Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	214
2.8.7.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	217
2.8.8.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	217
2.9.	Dotacja celowa w formie pomocy dla innych jednostek samorządu terytorialnego	223
2.9.1.	Podstawy prawne udzielania pomocy finansowej	223
2.9.2.	Uchwała w sprawie udzielenia pomocy	224
2.9.3.	Umowa w sprawie udzielenia pomocy	225
2.9.4.	Rozliczenie dotacji	225
2.9.5.	Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości	226
2.9.6.	Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	227
2.9.7.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	231
2.9.8.	Orzecznictwo	231
2.9.8.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	231
2.9.8.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	235
2.10.	Dotacja celowa w ramach zawartego porozumienia między jednostkami samorządu terytorialnego	237
2.10.1.	Podstawy udzielania dotacji	237
2.10.2.	Uchwała w sprawie zawarcia porozumienia z inną jednostką samorządu terytorialnego	237

2.10.3.	Treść i sposób zawarcia porozumienia	238
2.10.4.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	239
2.10.5.	Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	240
2.10.6.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	241
2.10.7.	Orzecznictwo	242
2.10.7.1.	Wybrane orzecznictwo regionalnych izb obrachunkowych	242
2.10.7.2.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych.....	243

Rozdział XIV Podatek od nieruchomości – nieprawidłowości w zakresie przedmiotu i stawki podatkowej245

1.	Podstawy normatywne kontroli.....	247
2.	Charakterystyka stanu prawnego	247
2.1.	Opodatkowanie gruntów.....	247
2.2.	Opodatkowanie budynków lub ich części	248
2.3.	Opodatkowanie budowli	253
2.4.	Grunty, budynki i budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	255
2.5.	Względy techniczne.....	260
2.6.	Znaczenie ewidencji gruntów i budynków przy wymiarze podatku od nieruchomości	262
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości	266
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	267
4.1.	Brak weryfikacji lub nierzetelna weryfikacja składanych przez podatników deklaracji podatkowych	267
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	278
6.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	279

Rozdział XV Podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych - naruszenie zasady powszechności opodatkowania285

1.	Podstawy normatywne kontroli.....	287
2.	Charakterystyka stanu prawnego	287
2.1.	Zasada powszechności opodatkowania	287

2.2.	Zakres podmiotowy podatku od nieruchomości.....	287
2.3.	Opodatkowanie jednostek organizacyjnych, w tym spółek nieposiadających osobowości prawnej	290
2.4.	Śmierć podatnika.....	291
2.5.	Podatnicy podatku od środków transportowych.....	292
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	293
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady.....	293
4.1.	Zaniechanie kontroli wykonywania przez podatników obowiązku terminowego składania deklaracji podatkowych	293
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi.....	297
6.	Wybrane orzecznictwo sądów administracyjnych	299
Rozdział XVI Zamówienia publiczne – spełnianie warunków udziału w postępowaniu		301
1.	Podstawy normatywne kontroli	303
2.	Charakterystyka stanu prawnego.....	303
2.1.	Pojęcie warunków udziału w postępowaniu	303
2.2.	Warunki udziału w postępowaniu o charakterze pozytywnym	305
2.3.	Warunki udziału w postępowaniu o charakterze negatywnym – art. 24 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych.....	313
2.4.	Warunki udziału w postępowaniu o charakterze podmiotowym i przedmiotowym.....	318
2.5.	Obowiązek zamawiającego do wzywania wykonawców.....	320
2.6.	Inne przesłanki o charakterze negatywnym – różne od warunków udziału w postępowaniu – powodujące wykluczenie wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.....	321
3.	Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości.....	322
4.	Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi – przykłady	322
4.1.	Żądanie złożenia dokumentów, które nie potwierdzają spełnienia warunków udziału w postępowaniu i nie są niezbędne do przeprowadzenia postępowania	322
4.2.	Brak wykluczenia wykonawcy, który nie wykazał spełnienia warunków udziału w postępowaniu, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych	326
4.3.	Forma uzupełniania dokumentów po wezwaniu w trybie art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych.....	329

4.4.	Poleganie na zasobach podmiotu trzeciego	331
4.5.	Spółka cywilna w postępowaniu	332
4.6.	Zamówienia zastrzeżone (art. 22 ust. 2 ustawy Prawo zamówień publicznych).....	334
4.7.	Wykluczenie wykonawcy z naruszeniem obowiązku wezwania z art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych	340
4.8.	Zaistnienie innych przesłanek o charakterze negatywnym – różnych od warunków udziału w postępowaniu – stanowiących przesłankę wykluczenia wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego	341
5.	Wnioski pokontrolne formułowane w oparciu o wyniki kontroli przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi	346
6.	Wybrane orzecznictwo sądów powszechnych oraz Krajowej Izby Odwoławczej	348